

PREVOD V SODOBNI JEZIK

STATI IN OBSTATI

Trubarjeva Pridiga
o veri iz prve
slovenske knjige

Stati in obstati

Trubarjeva Pridiga o veri iz prve slovenske knjige

Prevod v sodobni jezik

Izdalо in založilo: Združenje Trubarjev forum, Iršičeva ulica 7, 2380 Slovenj Gradec

Copyright © 2017 Združenje Trubarjev forum

Kritični prevod: Vinko Ošlak s sodelovanjem Kozma Ahačiča

Uredniški odbor: Benjamin Hlastan, Vinko Ošlak, Todd Hunnicutt

Oblikovanje naslovnice: Nives Okorn, Studio oko d.o.o.

Oblikovna zasnova in prelom notranjih strani: Studio oko d.o.o.

Besedilo Trubarjeve Pridige o veri je vzeto iz znotrajjezikovnega prevoda: Primož Trubar, Katekizem (1550) v sodobni knjižni slovenščini, 2009

Besedilo iz Evangelija po Mateju je prevedeno in transkribirano iz:

Primož Trubar, *Ta evangeli svetiga Matevsha, sdai pervizh v ta Slouenski Iesig preobernen, 1555*
(Reprint po izvodu iz Österreichische Nationalbibliothek na Dunaju, ki ga je izdala DZS,
Ljubljana 1993)

Kraj in leto izida: Slovenj Gradec, 2017

Naklada: 10.000 kos

Cena: 1 €

CIP - Kataložni zapis o publikaciji

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

27-184.3(042)

TRUBAR, Primož

Stati in obstati : Trubarjeva Pridiga o veri iz prve slovenske knjige : prevod v sodobni jezik / [kritični prevod Vinko Ošlak s sodelovanjem Kozma Ahačiča]. - Slovenj Gradec : Združenje Trubarjev forum, 2017

ISBN 978-961-92432-9-9

290226944

UVOD

Draga bralka, dragi bralec,

ko držiš v rokah nekoliko nenavadno brošuro, katere avtor bi bil zdaj star nekaj čez pol tisočletja, ko jo mogoče tudi že začenjaš brati, se morda vprašuješ – ali vprašuješ tistega, ki ti jo je izročil, v kup ali kot dar, kaj ima družina, ki je poskrbela za znotrajjezikovni prevod in izdajo, pravzaprav v mislih, kaj si obeta od tega, če bodo slovenski rojaki, pa tudi drugi, saj je zvezek izšel tudi v angleščini, esperantu in nemščini, to pisanje prebrali in se vanj celo zamislili ter se o vsebini morda še s kom pogovorili. Če tudi ti tako vprašuješ, potem to pomeni le eno: da je prišla stvar v prave roke. To pisanje, staro štiri stoletja in pol oziroma malo več, je namenjeno ljudem, ki jim ni mogoče prodati mačka v žaklju, ki izrekajo vprašanja, tudi manj prijetna, če tako nanese, pošteno pisanje mora vse to zdržati in na taka vprašanja tudi že samo dati zadovoljiv odgovor.

Že vnaprej pa je mogoče obljuditi vsaj eno. Pisec teh strani, ki so v resnici del širšega dela, a vendar povzetek in bistvo tistega dela, namreč prve slovenske knjige, Katekizma (1550), je hotel samo eno. Ne slave ali dobrega imena med rojaki zase. Ne premoženja, to mu je bilo prav zaradi tega, kar je tu zapisano, zaseženo, on sam pa pregnan na tuje. Ni si hotel postaviti spomenika, niti literarnega ne, kakor o njem poje pesnik Valentin Vodnik. Hotel je samo eno: da bi njegov rojak in da bi ves njegov narod, kateremu je tudi prvi dal zapisano ime, kakor tudi knjižni jezik in prvo natisnjeno knjigo v tem jeziku, mogel stati inu obstati, kakor lahko prebereš na slovenskem kovancu za 1 evro, pa le malokdo začne premišljevati, kaj naj bi to pomenilo. To, kar je Trubar napisal v tej knjigi in še posebej v njenem zadnjem delu, ki ga tu posebej objavljamo, v Pridigi o veri, ni nič drugega kakor kratko, a povsem jasno in takoj uporabno navodilo, kako resnično stati in obstati v svetu, kjer se vse premika in maje in človeku pod nogami kmalu ne zmanjka le preproge, ampak tudi tal. Danes ves svet govori o stabilnosti in stabilizaciji položaja, Primož Trubar pa o tem ni samo lepo pisal, ampak je tudi utemeljil, kako in kaj v človeku in vsem narodu, nazadnje tudi v vsem človeštvu, je dejansko treba in mogoče stabilizirati, da bi moglo stati in obstati – in pred kom in v kakšnem smislu naj bi sploh stati in obstali.

Primož Trubar (latinsko Primus Truberus), začetnik slovenske reformacije, čiščenja krščanskega verovanja in Cerkve na osnovi evangelija, kakor je bil napisan, a tudi začetnik slovenskega knjižnega jezika, avtor Katekizma, prve slovenske tiskane knjige, prvi prevajalec Nove zaveze in Psalmov v slovenski jezik, organizator lastne slovenske evangelijske cerkve, začetnik splošnega slovenskega šolskega sistema, soustanovitelj in voditelj prve svetopisemske družbe na svetu – in še veliko drugega, se je rodil 9. junija 1508 v vasi Raščica, južno od Ljubljane. Njegov oče Mihael je bil mlinar, tesar in cerkovnik. Bil je podložnik grofov Turjak. Njegovo družinsko ime Trubar morda prihaja iz poklica »trobentarja«, to je bil »internet« srednjega veka, ki ga je eden njegovih prednikov opravljal v službi Turjaškim.

S pomočjo turjaškega grofa je oče Mihael poslal svojega nadarjenega sina v katališko semenišče v hrvaško pristaniško mesto Reka (Rijeka). Zaradi nevarnosti turškega vpada je učenje nadaljeval v Solnogradu (Salzburgu) v današnji Avstriji. Nazadnje je našel končni kraj svojega izobraževanja pri škofu Bonomu v Trstu. Slednji je bil izobrazen mož, znal je tudi slovensko. Kazal je veliko zanimanje in simpatije za reformacijske zamisli Erazma Rotterdamskega, Luthra, Kalvina in drugih, ki so hoteli očistiti in reformatirati srednjeveško cerkev. Ko je bil Trubar posvečen v katoliškega duhovnika, mu je Bonomo podaril nekaj premožnih župnij, da bi svojemu favoritu omogočil relativno brezskrbno življenje, da bi se lažje posvetil študiju evangelija. Ker je Trubar vse bolj pogumno pridigal, zvesto po evangeliju, ga je ljubljanski škof Textor izgnal iz dežele in zasegel vse njegovo imetje.

Trubar je v letu 1547 zbežal in našel pribrežališče v nemški deželi in tako najprej postal predikant v Rothenburgu, nato pa pastor v Kemptnu na Bavarskem (1553). V tistem času je pripravil svojo prvo knjigo v slovenskem jeziku, Katekizem, in ga izdal leta 1550 v Schwäbisch Hallu. Tako je prva slovenska tiskana knjiga izšla približno 500 let po prvem najdenem slovenskem rokopisu Bržinski spomeniki, duhovniški pripravi za pridigo, ki jo je zabeležil neznani bavarski misijonar med Slovenci v tedanji sicer ne več samostojni, nekoč slovenski državi Karantaniji.

Trubar je našel svoje zadnje zemeljsko zatočišče v nemškem mestu Derendingen, kjer je deloval kot pastor, in tam umrl leta 1586. Tam je tudi pokopan. Na zidu tamkajšnje evangeličanske cerkve je nameščena spominska plošča v nemškem in slovenskem jeziku, ki mimoidočega pouči o Trubarjevem pomenu tudi za nemško protestantsko cerkev.

Trubar pa ni postal začetnik slovenskega knjižnega jezika, literature in slovenske narodne zavesti iz svojih nacionalnih vzgibov in razlogov, temveč iz ljubezni do rojakov in na osnovi svetopisemskega nauka, iz definicije apostola Pavla o veri v pismu Rimljani 10,17: »Potem takem je vera iz oznanjevanja, oznanjevanje pa je po Kristusovi besedi«, kar pomeni, da vera prihaja po pridigi, ta pa iz Božje besede v Bibliji. Tako je moral, podobno kakor Luther pri Nemcih, misliti na to, kako bi ljudstvo dobilo Biblio v njemu razumljivem jeziku in da bi v tem jeziku potekalo tudi razlaganje in oznanjevanje. Teda edini obstoječi prevod Biblije, namreč latinski, temu namenu ni mogel služiti. Tako stoje za slovenskim knjižnim jezikom natanko isti razlogi kakor za rojstvom nemškega knjižnega jezika v Luthrovem prevodu celotne Biblije iz izvirnih jezikov. Ne gre torej za kako nacionalno ponašanje, temveč za branje Božje besede v lastnem, intimnem jeziku, ki ga človek resnično razume in mu seže do srca.

Po svetopisemskej nauki, kakor lahko beremo v prvih poglavjih Pavlovega pisma Rimljanim, je vera edino sredstvo, da dosežemo spravo in mir z Bogom in odrešenje. Če je torej Trubar hotel videti svoje rojake v nebesih, jim je moral razlagati Božjo besedo, da bi v njih prebudil resnično vero. To pa je lahko delovalo samo v njihovem vsakdanjem jeziku, ki so ga prejeli iz ust svoje matere.

Vse Trubarjevo življenje in delo, še posebej pa Katekizem, iz katerega objavljamo zadnje poglavje, Pridigo o veri, je povzeto in razloženo v prvem stavku te knjige:

»Za vse Slovence prosim milosti, miru, usmiljenja in pravega spoznanja Boga po Jezusu Kristusu.«

Z njim je Trubar zapisal »genetsko kodo« svojega naroda, ki bi mu zagotovila zdravo rast ter obilen in zdrav dozorek – večno srečo po naši zemeljski smrti. Odločitev za Kristusa na osnovi njegove Besede, kakor jo imamo v Bibliji, pa prinaša vrsto sadov že v našem zemeljskem življenju. Kakšna bi bila Slovenija danes, če bi habsburška hiša ne ustavila dela Trubarja in drugih reformatorjev in če bi bili Slovenci v tistem času bolj trdni v zvestobi že spoznani in sprejeti verski resnici in ne bi tako naglo popustili sili habsburške hiše, lahko vidimo, če si danes ogledamo ureditev in življenje v tistih državah, kjer je evangelij ob delu reformatorjev, še bolj pa ob delu Boga samega, najgloblje prežel osebno in javno življenje, kakor so to predvsem skandinavske dežele, ki si jih Slovenci radi postavljamo za zgled.

Katekizem govori o celoti vprašanj človekovega obstoja v naravi in pred Stvarnikom. Pridiga o veri pa se še prav posebej ukvarja z vprašanjem, kaj pravzaprav vera je, zakaj jo človek nujno potrebuje in kako ta v njem deluje. Tako v Pridigi o veri beremo

geslo, vtisnjeno v slovensko izdajo evropske valute evro, STATI INU OBSTATI, ki ga lahko prav razumemo šele v kontekstu celotne Trubarjeve misli:

»S tako vero more kristjan v nadlogah in skušnjavah stati in obstati in se zoperstati neveri, ki tiči v našem mesu. Z njo se lahko zoperstavi svoji nespametni modrosti in razumnosti, temu svetu in hudiču, da nas vse te stvari ne bi odvrnile ali speljale od Božje besede in da ne bi dvomili in omahovali glede Boga in njegove besede.«

Kaj pomeni »stati in obstati« pred Bogom? Vemo, kaj pomeni stati in obstati pred človeškim sodiščem, če smo soočeni z veliko krivdo, a nimamo zagovornika, ki bi branil našo stvar. Nekaj čisto drugega pa je, kako more človekova duša, ki ob smrti zapusti telo in se dvigne k Stvarniku in se pred njim sooči z vso svojo krivdo in obtožbo, kako more duša, ki ne more ničesar utajiti ali skriti in nikogar več podkupiti, se na nikogar in na nič izgovarjati, stati in obstati pred najvišnjim Sodnikom, ki ne gleda na osebo, ampak na dejstva? To je največje vprašanje za vsakega človeka in za vsak narod. In to pomenita Trubarjevi besedi »stati in obstatik«.

Vinko Ošlak, v Celovcu, v juniju 2013

SERMO DE VOCABULO FIDEI & DE MOTIBUS seu
AFFECTIBUS, QUOS UERA FIDES EX-
CITAT IN HOMINE, SUPER
HÆC CHRISTI VERBA,
OMULTER MAGNA EST FIDES TUA.

Alla pridigahes te Christus
istus ene besede / O Shen al
uclika ye tua Vera Ma-
the. vv. Ćoku se ima ta beseda /
Vera / vtim suetim pismu im
vseh pridigah / prou sastopiti /
inu kakovs shege oli misli tiga
zhloučka sturi ana prava Vera/
Leta pridiga ye od primosa tru-
barie zhestu pridigouana / na to
isto / te druge nega pridige vse
kashcio/gredo inu se glihaio.

Tabeseda Vera/muy lobi Kesi

Trubarjev prevod Matejevega evangelija iz leta 1555

Inu Iesus gre vun od vnot, inu se vgane vte kraie tiga Tyra inu Sydona. Inu Pole, ena Cananeiska shena, pride od te ifte strany, inu vpye fa nim tar praui, O Gospud ti Daudou syn, smilisše zhes mene, Muia fzhy slu od Sludia terpi.

On pag ni nei odguuoril ene besede, Natu perftopio knemu nega logri, proffio nega inu prauio. Pustio od sebe, fakai ona vpye fa nami.

On pag odgouori inu praui, leſt ne ſem poslan, famuzh htim ſgublenim ouzom od te Izraelske hiſhe.

Ona pag pride inu pade doli pred nim, inu praui, Gospud pomagai meni,

On pag odgouori inu praui, Nei ſpodobnu, da fe tim otrokom nih kruh vſame, inu de fe tim plom vershe.

Ona praui, Ia Gospud, oli ty ihcenci, vſai iedo od tih drobtin kir pado is te myfe nih goſpodou.

Tedaj Iesus odgouori, inu praui kni, O shena, uelika ie tuia Verra, tebi fe ſturi koker hozhes.

Inu nee fzhi ie vti ifti vuri sdraua poſtala.

ODLOMEK IZ MATEJEVEGA EVANGELIJA (MT 15,21-28), NA KATEREM TEMELJI PRIDIKA

Posodobitev Trubarjevega prevoda

Jezus je odšel od tam in se umaknil v kraje Tira in Sidona. In glej, iz tistih krajev je prišla kánaanska žena, ki je vpila za njim z besedami: »Gospod, Davidov sin, usmili se me! Moja hči hudo trpi od hudega duha.«

On pa ji ni odgovoril niti besede. K njemu so pristopili njegovi učenci in ga prosili z besedami: »Daj ji iti od sebe, kajti vpije za nami.«

On pa je odgovoril z besedami: »Poslan sem izključno k izgubljenim ovcam Izraelove hiſe.«

Ona pa je prišla in padla predenj in rekla: »Gospod, pomagaj mi!«

On pa ji je odgovoril z besedami: »Ni spodobno, da se otrokom vzame kruh in se vrže psom.«

Ona pa je rekla: »Da, Gospod, in vendar ščeneta jedó vsaj od drobtin, ki padejo z mize njihovih gospodarjev.«

Tedaj ji je Jezus odgovoril, rekoč: »O žena, velika je tvoja vera; storí naj se ti, kakor hočeš.«

In njena hči je tisto uro ozdravela.

SERMO DE VOCATIONE

bulo Fidei & de moribus seu
affectibus, quos uera Fides ex-
cit in homine, super
haec Christi Verba,
O Mulier magna est Fides tua.ⁱ

ANa Pridiga / zhes te Christuseue besede / O Shena / uelika ye tuia Vera Mathe. xv.
Akoku se ima ta beseda / Vera / vtim fuetim pismu inu vseh pridigah / prou fastopiti /
inu kakoue fluge oli misli tiga zhloueka sturi ana praua Vera / Leta pridiga ye od primosa
trubarie zhestu pridigouana / na to ifto / te druge nega pridige vse kafsheio / gredo inu se
glihai.

Ta beseda Vera / muy lubi kerfzheniki [Dva] / bode zhafi vseta oli fastoplena / fa vse tu /
/ fzhim se Bogu flushti / tar si bodi prou oli kriuu / tar si bogu dopadi oli nekar / Satu my
prauimo / Ta kerfzhanika Vera / Ta Haidouska inu Turska Vera.

Ta Vera / bode tudi vseta / fa ana vafko rezh / katero my spofnamo inu veimo de ye /
koker my vli veimo inu veryamemo de ye an Bug / kir ye stuarill semlo inu nebu / inu de se
ima nemu flushti.

Potle se tudi prauia ana Vera / dc kar aden timu drusimu oblubi / de se tu derfhi / to ifto
Vero moremo imenouati ano zhlouecko oli kupzhou Vero.

Ta prauia Vera pag / od katere / Christus poufod vti Euangelijh gouori / Inu sueti
[Dv b] Paul / ty logri inu Preroki pilheio / lku si katero ta zhlouik dobi tu odpulzhane
tih grehou / inu lku si to bode brumen inu prauizhin sturien pred bugom / taku de prydje
vnebesa / ye leta / kir nekar le samuzh vei inu veryame de ye an Bug / temuzh kir tudi sna
tiga prauiga Boga / kir ye Ozha / Syn / inu sueti Duh / inu de on tudi vei / kakoue uole / ye
bug pruti timu zhloueku / inu kir terdnu veryame besedi bofhy / de on fto Vero prou zhesti
Boga / kir ga derfhi sa vfligamozhiga tar riſnizniga / inu nai si on fdai tiga ne vidi / ne zhuti
/ ne prime / inu prou ne fastopi / kar Bug gouori oli nemu oblubi / oli on nifhter mane
veryame de ye / inu bode timu taku kar Bug gouori. [Dvja]

Obtu ta Vera / ye anu ferzhnu / guifhnu / inu terdnu feupane / na te / rizhi bofhye
/ katerih my ne vidimo / ne zhutimo / ne vfliuamo / prou ne fastopimo / inu gar tefhku

ⁱ Izvirni latinski naslov se v prevodu glasi: Pridiga o besedi »vera« in o navadah ali občutjih,
katere vzbuja v človeku resnična vera, ob teh Kristusovih besedah: »O žena, velika je tvoja vera.«

PRIDIGA O BESEDI

VERA IN O NAVADAH IN ČUSTVIH,
KI JIH PRAVA VERA VZBUDI
V ČLOVEKU, OB KRISTU-
SOVIH BESEDAH:
»O ŽENA, VELIKA JE TVOJA VERA«

*Pridiga o Kristusovih besedah: »O žena, velika je tvoja vera« (Mt 15,28). Kako
moramo pravilno razumeti besedo »vera« v Svetem pismu in vseh pridigah
in kakšne navade¹ ali mišljenje povzroči v človeku prava vera. To pridigo Primož
Trubar pogosto pridiga in vse njegove druge pridige se nanjo navezujejo, se po njej
ravnajo in se z njo skladajo.*

Besedo »vera«, moji ljubi kristjani, se včasih jemlje in razume kot vse to,
s čimer se služi Bogu, najsi bo prav ali narobe, najsi bo Bogu všeč ali ne. Zato
govorimo o krščanski, poganski in turški² veri.

Beseda »vera« se rabi tudi za vsako stvar, ki jo spoznamo in za katero vemo,
da je: kakor mi vsi vemo in verujemo, da je Bog, ki je ustvaril zemljo in nebo, in
da se mu mora služiti.

Potem se imenuje »vera« tudi to, da se držimo tega, kar eden drugemu
obljubimo – tej veri bi lahko rekli tudi človeška ali trgovska vera.

Toda prava vera, o kateri govori Kristus povsed v evangelijih in o kateri
pišejo sveti Pavel, apostoli in preroki, vera, po kateri človek dobi odpuščanje
grehov in po kateri bo narejen za pobožnega in pravičnega pred Bogom, tako
da pride v nebesa, je samo tista vera, ki ne samo ve in veruje, da Bog obstaja,
temveč ki tudi pozna pravega Boga, ki je Oče, Sin in Sveti Duh. In vernik
s takšno vero tudi ve, kakšne volje je Bog do človeka, in trdno veruje Božji
besedi; z vero pravilno časti Boga, ki ga ima za vsemogočnega ter resničnega. In
čeprav ne vidi, ne čuti, ne zaobjame in ne razume pravilno tega, kar Bog govori
ali mu obljudbla, kljub temu verjame, da je in da bo tako, kakor pravi Bog.

Vera je torej srčno, gotovo in trdno zaupanje v Božje reči, ki jih ne vidimo,
ne čutimo, ne uživamo, ne razumemo pravilno in jih zelo težko verujemo. Sveti

¹ Beseda šega je bila pri Trubarju izrazito večpomenska tudi kot teološki pojem. Lahko je označevala
način življenja, vedenjske lastnosti ali navade vernega človeka, nagnjenje (k dobremu ali zlu), seveda
pa tudi človeško naravo ipd. Tako široko moramo razumeti tudi izraz navada v našem prevodu.

² Tj. muslimanski.

veryamemo / Sueti Paul heb. xj. prauj / Ta Vera ye ana podpurna oli an terden grunt / tih rizhi / na katere se my seuupamo / Inu anu fastopnu tar guilhnu ifkasane / tih rizhi / katerih my ne vidimo / koker vletih oblubah poredi moremo viditi inu fastopiti / Gospud Bug ozha nebefski / glih taku nega syn fred suetim Duhum / nãvsem / kir Viesufa veryamemo oblubi / de neimamo nihdar vmreti / temuzh imeiti ta vezhni leben / oli nifhter mane moremo vfi poprei vmreti / Nam oblubi / de nas hozhe obuditi od te smerti [D vj b] / oli poprei segnimo / Nam oblubi / fa uolo te Vere Viesufa / dc imamo fdai tiga greha inu serda bofhyga byti prosti / oli per tim nifhter mane zhutimo / de ta greh vnas mozhnu prebiua / inu de my pres greha vtim fliuoti byti ne moremo / My Verni / bomo imenouani od Buga / sueti inu frezhni / satu kir našha rezh pruti Bogu dobru stoy / inu kir Bug snamy derfhi / inu nas varuie / oli per tim smo my vezh / koker ty Neuerni poduerfheni / vfi nefrežhi / inu vfi flaht nadlugi / Bug nam oblubi / de my Verni nihdar obeniga pomankana imamo imeiti / samuzh vfiga dosti / oli per tim smo zhestu bosi / nagy / lazjni tar fheni / Bug oblubi nas fdai vflishati / inu dati / fa kar ga proſlimo / oli nam se pag [D vij a] zhestu ſdy / de Bug ſa nas ne rodi / nas ne flishi / inu de my / fabſton proſlimo tar klyzhemu na nega / In Šuma / Bug nam du-houſke tar teleſne gar velike rizhi / inu dosti oblubi / oli nam se ſdy / de on nam nifhter ne da / rc.

Nu aku bi my hoteli / take inu druge troſhte / besede inu oblube bofhye / ſufeb tedai / kadar nam hudu gre / oli kadar na smerti lefhimo (inu kadar my taciga / kar nam Bug oblubi / nifhter ne zhutimo oli ne primemo) po naſhi ſaftopnosti inu modruſti ifraſitati inu ifſruntati / Taku bi my / na tih oblubah bofhyh / fdai zbiuulali / bi od nih nifhter derfhali / my bi cillu pali od Buga / inu od nega besede.

Sa tiga uolo / ye nam potreba [D vij b] vtih vnađlagah / ane take pruae Vere / ta ſturi vnas / de fe my / na to preprosto / tar nago / oblubo bofhyo / terdnu ſeneſemo / inu federfhimo / nega besede do smerti / zhakamo ferzhnu / uolno tar pohleunu / na te rizhi / katere ye nam Bug oblubil / inu pres vfiga zbiuula veryamemo / de ta zhas / guifhnu pryde / Vkaterim Bug bode ſuy besedi / inu oblubi ſtūrill ſadost / ſakai Bug ye riſnizhin inu vfigamogozh / per nim nei obena rezh ne mogozha / kar hozhe / tu on premore giati / Luce. j. Mar. viiij. Psal. cxij. Aku pag my fdai v tim fliuoti / vfiga kar nam Bug oblubi / ne primemo / taku tu iſtu guifhnu bomo prieli / po te tim lebni vnebefih. [D viij a]

Sano ſtakoⁱⁱ Vero / more an kerfzenik / vtih vnađlagah inu ifkuſhnauah ſtati inu obſtati / inu tudi more ſubper ſtati ti neue-ri / kir vnaſhim mefſei tizhi / inu ti nori naſhi

Pavel pravi: »Vera je opora ali temelj³ reči, na katere se zanesemo, in razumljiv ter gotov dokaz⁴ reči, ki jih ne vidimo« (Heb 11,1), kakor lahko po vrsti vidimo in razumemo v naslednjih obljbah: Gospod Bog, nebeški Oče, prav tako njegov Sin skupaj s Svetim Duhom nam vsem, ki verujemo v Jezusa, obljbija, da ne bomo nikoli umrli, temveč bomo imeli večno življenje, a kljub temu moramo vsi prej umreti. Obljbija nam, da nas bo obudil od smrti, vendar bomo prej strohneli. Obljbija nam zaradi vere v Jezusa, da smo lahko prosti greha in Božje jeze, kljub temu pa pri tem čutimo, da greh prebiva globoko v nas in da v tem telesu ne moremo biti brez greha. Nas, ki verujemo, Bog imenuje svete in srečne, ker je naša zadeva pri Bogu dobro zapisana in ker Bog drži z nami in nas varuje. Toda pri tem smo bolj kakor neverni podvrženi vsej nesreči in vsakršni stiski. Bog nam obljbija, da verni nikdar ne bomo trpeli nobenega pomanjkanja, temveč bomo imeli vsega dovolj. Toda pri tem smo pogosto bosi, nagi, lačni in žejni. Bog obljbija, da nas že zdaj vedno usliši in nam daje, za kar ga prosimo, toda nam se pogosto zdi, da Bog za nas ne skrbi, da nas ne usliši in da ga zaman prosimo in kličemo. In summa,⁵ Bog nam obljbija zelo velike duhovne in telesne reči in mnogo nam obljbija, toda nam se zdi, da nam ničesar ne daje itd.

Če pa bi hoteli takšne in drugačne Božje tolažbe, besede in obljube dojeti in premislišti z našim lastnim razumom in modrostjo, še zlasti, kadar nam gre slabu ali kadar ležimo na smrtni postelji (in kadar ne čutimo in se ne moremo oprijeti ničesar od tega, kar nam Bog obljbija), potem bi dvomili o Božjih obljbah, ne bi se menili zanje in bi celo odpadli od Boga in od njegove besede.

Zato v stiskah potrebujemo pravo vero. Ta v nas stori, da se trdno zanašamo na preprosto ter golo Božjo obljubo in se držimo njegovih besed do smrti, da srčno, voljno ter ponižno čakamo na to, kar nam je Bog obljbil, in da brez vsakega dvoma verujemo, da gotovo pride čas, v katerem bo Bog izpolnil svojo besedo in obljubo, kajti Bog je resničen in vsemogočen: pri njem ni nobena stvar nemogoča – kar on hoče, to zmore narediti (Lk 1,37; Mr 9,23; Ps 115,3). Če pa zdaj, v tem življenju, ne prejmemo vsega, kar nam je Bog obljbil, bomo to gotovo prejeli po tem življenju, v nebesih.

S takšno vero more kristjan v stiskah in skušnjavah stati in obstat in se zoperstaviti neveri, ki tiči v našem mesu. Z njo se lahko zoperstavi svoji

³ Ali: 'podlaga'; po nem. *Grundfeste*.

⁴ Po lat. *argumentum*.

⁵ Gl. op. 44.

modrusti inu fastopnosti / Inu timu sueidtu tar hudizhu / de nas / od te befede bofhye ne perprauio oli odpelaio / inu de nekar / ne zbiulamo inu ne zagamo na Bugi / inu na nega besedi.

Oli ana taka Vera / ne pride od nas / inu ona nekar ne ifraste is nafhiga mēſſa / temuzh is nebes bode vnas vltita / Ta praua Vera / ye ana ſhenkiga / oli an dar bofhy / koker tu pryzha / Christus sam / kir gſuetimu Petru taku gouori Mathe. xvij. Mēſſu inu kry / nei tebi tiga dallu naſnane [D vijj b] / temuzh mui ozha / kir ye vnebefih / To Vero nam Bug da / ſkuſi fuyo befedo / tiga ſuetiga Euangelia / kadar to iſto ſprauim ferzom poſluſhamo / inu my to gori vſamemo tar veryamemo / Ro. x. inu ſkuſi te Sacramente / tiga ſuetiga kerfta / inu to Vezherio Christuſa / taku de ta iſta Vera / od dan do dne vnas rafte / inu gori iemle / ſkuſi to mužh ſuetiga duha / ta premeni naſha ferza hdobrumo / inu ſturi / de ſe my cillu tar ſiher / na to befedo bofhyo naſlonimo / koker na ano terdno ſteno oli podpurno / oli koker na aden dober ſtanouiten grunt.

Per tim imamo tudi veiditi / de ta praua Vera ſtroy / inu ſe naſlane / le na to zhifto riſnizhno [E j a] befedo bofhyo / na to famo vedan gleda / koker na to prauo luhz oli Cyl / Aku pag aniga Vera gleda / na te zhloueſke poſtaue oli na to ſtaro nauado / inu na tei zhloueſki befedi ſtroy / taku taka Vera / nei praua / temuzh ye ana norſka falſh maninga / kir ſe animu taku ſdy / de ye / tar nei / pres te befede bofhye / ne more praua Vera byti / Ta praua Vera / inu befeda bofhy / morao vſelei byti vkupe / ta befeda / ye ta grunt / na kateri ſe ta Vera ſeneſe inu cimbra oli ſyda / Sakai nato befedo bofhyo / koker na ano guifhno / riſnizhno / inu ſtanouito rezh / ſe fm̄ei ta zhlouk ſiher ſeneſti / kir tei veryame / inu ſe na to terdnu ſeuupa / ta ne bode nihdar obnorien / oli obſtal vſramoti. [E j b]

Vezh ima tudi an viaketeri veiditi / de aku glih aniga Vera ſtroy / na tei befedi bofhy / tar te iſte prou ne faſtopi / inu ta iſta vſebi tiga ne ima / kar ſe animu ſdy oli meni / taku Vera tudi nei prou / temuzh ye ana kezerya / inu ana huda falſh maninga / ſkatero bode doſti ludi ſepelanu / obtu an Verni zhlouk more tudi to befedo bofhyo prou / riſnizhnu / inu dobru faſtopiti.

Tu bodi / od te befede te Vere kratku gouorienu / de ta Vera / ye anu ferznu peruolene / hti befedi bofhy / inu anu guifhnu ſeneſene na te iſte / de kar Bug gouori / oli on ſapoueda oli pryi / oli on troſhta oli oblubi / de tu veryame / de ye / inu bode timu taku. [E ij a]

Nu ſdai pag hozhmo / od te Shege inu miilli / tiga Verniga zhloueka / gouoriti.

An Verni zhlouk / ta ima napoprei / to miſal inu dobro ſhego na ſebi de lubi to bofhyo befedo / to rad poſluſha / oli ſam bere / to famo fa riſnizhno derſhi / inu ti iſti ſami veryame

nespametni modroſti in razumnosti in temu svetu ter hudiču, da nas vsi skupaj ne bi odvrnili ali speljali od Božje besede in da ne bi dvomili in omahovali glede Boga in njegove besede.

Toda takšna vera ne pride iz nas in ne zraste iz našega mesa, temveč je v nas vltita iz nebes. Prava vera je Božji dar ali darilo, kakor o tem pričuje sam Kristus, ki svetemu Petru govori takole: »Meso in kri ti tega nista razodela, temveč moj Oče, ki je v nebesih« (Mt 16,17). To vero nam Bog daje po svoji besedi svetega evangelija, kadar jo s pravim srcem poslušamo in jo sprejmemo ter vanjo verujemo (Rim 10,9–10). In daje nam jo po zakramentiſih svetega krſta in po Kristusovi večerji, tako da takšna vera v nas raste in se veča od dne do dne; po moči Svetega Duha spreminja naša srca k dobremu in naredi, da se popolnoma in z gotovostjo naſlonimo na Božjo besedo kakor na trden zid⁶ oziroma oporo, ali kakor na dober, obstojen temelj.

Pri tem moramo tudi vedeti, da prava vera stoji le na čisti, resnični Božji besedi in se nanjo naſlanja. Vedno se ozira le nanjo kakor na pravo luč ali cilj. Če pa se vera kakega človeka ozira na človeške predpise ali na ustaljene običaje in stoji na človeški besedi, potem taka vera ni prava, temveč je to zgolj nespametno in napačno mnenje, za katero se komu sicer zdi, da je prava vera, vendar to ni. Brez Božje besede ne more biti prave vere. Prava vera in Božja beseda morata biti vselej skupaj; beseda je temelj, na katerega se vera zanaša in na katerem gradi ali zida. Kajti na Božjo besedo se sme človek z gotovostjo zanašati kot na nekaj zanesljivega, resničnega in stanovitnega. Kdor vanjo veruje in ji trdno zaupa, ne bo nikoli zapeljan ali osramočen.

Nadalje pa mora vsakdo vedeti, da je neprava tudi vera, ki temelji na Božji besedi, vendar ni pravilno razumljena; takšna vera ne vsebuje tega, kar se dozdeva ali zdi tistem, ki tako veruje. Takšna vera tudi ni prava vera, ampak je kriva vera in zlobno lažno prepričanje, zaradi katerega bodo mnogi zapeljani. Zato mora verni človek tudi Božjo besedo pravilno, resnično in dobro razumeti.

Na kratko sklenimo glede besede vera: vera je srčna privolitev v Božjo besedo in neomajno zanašanje nanjo. Da za vse, kar Bog govori ali zapoveduje ali svari ali tolaži ali obljudbla, verujemo, da tako je in da tako bo.

Zdaj pa bomo govorili o navadah in mišljenju vernega⁷ človeka.

Verni človek ima najprej mišljenje in dobro navado, da ljubi Božjo besedo, jo rad posluša ali sam bere, jo ima za resnično in vanjo veruje. Kar pa govorijo,

⁶ Db. ſtено.

⁷ Gl. op. 26.

/ kar pag ludie gouore / vuzhe / oli deio / tar si bodite / Suety / Ozhaki / Stare oli Noue Vere / falsh kerszhanška Cerkou / Concili / Nouada / Papelhi / Scofi / fari / Menihi oli dur bodi / taku ta Verni gleda inu refmili / aku fe nih vuk inu vše gjane gliha / lbošhyemi besedami / katere so vtih suetih buquah vti Bibly sepiſane / Aku nekar / taku nim nifhter veryame / inu ne dei / po nih vuki. [E ij b] Satigaⁱⁱⁱ uolo / ye ta Verni / an moder / fastopen / inu an bogat / frezxin zhlovik / nai si ga drugi ludie / fa norza inu boſiga imaio / koker tu Daudij pryzhuie / Psal: cxviii: kir taku prauia / O Bug kaku iest / filnu lubim / tui besede inu sapuuidi / iest vſag dan le od nih gouorim / Ti mene sturish / ftuio sapuuido modreshiga / koker so vſi muy souurashniki / satu tuiga sapuuid / ima byti mui vezhni shazh / iest sem vuzheneſhi / koker so ty / kir mene vuzhe / fakai tuije pryzhe oli besede / so muy ſguorii / iest sem fastopniſhi / koker so ty ftari / fakai iest derfhim tuije sapuuidi / Ta sapuuid tuih vuſt / ye bulſhi koker velikou ftukou flata oli frebra / Satu iest vezh lubim / tuio sapuuid / koker tu zhiftu [E ij a] flatu inu flahnou kamene rc. Obtru an Verni zhlovik / kir to befedo boſhyo lubi / rad poſlufha / ti ifti fami veryame / ta ifti ner hti bulſhi nuzniſhi modruſti pryde / inu ner tu veglhe flahnishe blagu posede / katera modroſti inu blagu vela / pred bugom / tu iftu perprauia tiga zhloueka / is te reue / vnebefa / Sakai on ſkuſi to befedo boſhyo / ſpoſna tiga prauiga Boga vti Troyzi / on tudi vei / to ſkriuno ſtonouito uolo boſhyo / de fa uolo Iefuſa Christuſa / Bug hozhe tim Vernim ludem / dober inu miloſtiu byti / nim odpuſtiti nih grehe / nim pomagati / is vſch nadljug / inu nim dat / ta vezhni leben. Od le tiga prauiga Boga / kir ye / Ozha / Syn / fueti Duh / inu od nega take dobre uole / kir ima pruti [E ij b] ludem / Ty ſadafhni Iudi / Haidi / Turki / inu ty Velaki ſiga ſueidta / inu vſi ty / kir boſhye befede ne lubio / ne poſlufhaio / tei ne veryameio / ne vedeio nifhter / i. cor. ii. Sa tiga uolo / fo lety Verni pred bugom / ty prauia modri / vuzheni / bogati inu frezni ludie / Ty Neuerni pag kir te ſhege ne imaio / de bi befedo boſhyo lubili / radi poſlufhali / inu tei veryeli / nai si oni bodo od vſeh / fa Verne / modre / vuzhene / fa kunſhtne / inu fa Velike / mahtig / bogate / inu frezne / ludi derfhani / fo ty prauia Neuerniki / norci / boſi / inu refrežni^{iv} ludie pred Bugom. j. cor. j. lere. viiij.

Is take perue dobre ſhege te mod-ruſti tiga verniga / kir Boga fna / [E iiii a] nega befedo lubi / rad poſlufha / oli ſam bere / inu kir ti ifti fami terdnu veryame / pryde zhes tiga Verniga / ana druga dobra nuzna ſhega inu miſal / de on ſdai ſazhne / is prauiga ferza inu riſnizhnu fe batи boſhyga ferda / fakai ta Verni prou ſpoſna is te befede boſhye / kai inu kakoue ſhege / ye ta zhlovik po ti natuſi / de ye hud / vſimu hudimu nagnen

učijo ali delajo ljudje, bodisi svetniki, očaki, stare ali nove vere, lažna krščanska cerkev, koncili, tradicija, papeži, škoſje, duhovniki, menihi ali kdorkoli – vse to verni človek gleda in premišluje, ali se njihov nauk in dejanja skladajo z Božjimi besedami, ki so zapisane v svetih knjigah v Bibliji. In če se ne skladajo, potem jim ne verjame in ne dela po njihovem nauku. Zato je vernik moder, razumen, bogat in srečen človek, četudi ga imajo drugi ljudje za norega in ubogega, kakor pričeuje David, ki pravi takole: »O Bog, kako silno ljubim twoje besede in zapovedi, vsak dan govorim le o njih. S svojo zapovedjo me delaš modrejšega, kakor so vsi moji ſovražniki, zato bo twoja zapoved moj večni zaklad. Bolj učen sem kakor tisti, ki me učijo, kajti twoja pričevanja oziroma besede so moji izreki. Bolj razumen sem kakor starci, kajti držim se tvojih zapovedi. Zapoved iz tvojih ust je boljša kakor veliko zlatnikov ali ſrebrnikov. Zato ljubim twojo zapoved bolj kakor čisto zlato in žlahtne kamne« itd. (Ps 119,97–100.72.127). Zato pride verni človek, ki ljubi Božjo besedo, jo rad posluša in njej sami verjame, do najboljše in najkoristnejše modroſti in ima največje in najžlahtnejše blago.⁸ Ta modroſt in blago pa imata pred Bogom veljavo in človeka pripeljeta iz sedanje bede v nebesa, saj človek po Božji besedi spoznava pravega Boga v Trojici. Pozna tudi ſkrivno, stanovitno voljo Boga, da želi biti zavoljo Jezusa Kristusa do vernih ljudi dober in usmiljen, jim odpustiti grehe, pomagati iz vſeh ſtisk in jim dati večno življenje. Današnji Judje, pogani, Turki in veljaki vſega sveta ter vsi, ki ne ljubijo Božje besede, ki je ne poslušajo in vanjo ne verujejo, ne vedo nič o pravem Bogu, ki je Oče, Sin in Sveti Duh in o njegovi dobrni volji, ki jo ima do ljudi (1 Kor 2,7–9). Edino verni so torej pred Bogom zares modri, učeni, bogati in srečni ljudje. Neverni pa, ki nimajo navade ljubiti Božjo besedo, jo poslušati in vanjo verovati, so – četudi jih imajo vsi za verne, modre, učene, za spretne in za velike, mogočne, bogate in srečne ljudi – pred Bogom pravi neverniki, neumneži, ubogi in nesrečni ljudje (1 Kor 1,18–29.; Jer 9,1–5.11–15.22–23).

Iz takšne prve dobre navade, ki izhaja iz modroſti vernika, ki pozna Boga, ki ljubi njegovo besedo, ki jo rad posluša ali sam bere in vanjo trdno veruje, pa izhaja tudi druga dobra, koristna navada in način mišljenja: da se zdaj začne iz pravega srca in resnično batи Božje jeze. Vernik namreč iz Božje besede pravilno spozna, kaj in kakšnih navad je človek po svoji naravi: da je hudoben, nagnjen k vſemu zlemu, grešnik – da nič, kar

ⁱⁱⁱ Corr. Sa tiga.

^{iv} Corr. nefrežni.

⁸ Gl. op. 28.

/ an grefhnik / kar kuli tihta / misli / gouori oli dei / tu mei^v dobru pred bugom / inu de vtim shiuoti / ne premore od sam sebe bofhy sapuuidi / inu nega uoli / sturiti sadosti / On tudi prou sposna inu resmisli / kai ye ta Greh / koku ye ta filnu Bogu subper / inu koku ye bofhy prauiza / vselej od fazhetka tiga sueidta / te ludi fa uolo tiga greha [E iiiij b] strafala / Tiga Adama inu Euo sto telefno smertio inu nas vse nega otroke snafa^{vi} / kir smo ta greh od nega Erbali / Inu aku ne bomo Viesufa verouali / bomo sto Vezhno smertio strafani / Bug ye tudi sdrugo strafingo / fui ferd subper ta Greh zheftu ifkafal / kadar ye pustil potopiti vuš sueidt / Inu kadar ye ta meista Sodomo tar Gomoro shueplom tar sognem pogubil / Te Egiptarie potupil vtim moryei / Te Iude / fa uolo nih Neuere inu nepokorzhine / nai si so tedai nega ludi inu Cerkou bili / te ifste ye gar zheftu strafal / sognem smezhom / skazhami / an dell ye ta semla posherla Nu·meri. xvij. xxv. potle skusi te Haidie / ye pustil cillu potreti / Glih taku she fdai / suio [E v a] Cerkou te kerzhenike strafa / smogetero rizho / koker Sturki / sdragino / shlisami / szhudnimi bolesanmi / shudo gospofzhino / drushino inu sofeszhhino / shudimi Scofi / fari / Menihi inu sdrugo nefrezho / Tu vse Bug dopusti prity / zhes te ludi / fa uolo tiga greha.

Take uelike Strafinge bofhye / timu Vernimu zhloukeu gredo gserzu / fatu se sylnu boy tih grehou inu ferda bofhyga / Is taciga dobriga strahu / pryde potle ta praua pokura de ta Verni fdai fazhne imeti to prauo greuingo / zhes suie grehe / inu te ifste souurashiti / od tih pusti / inu si cillu vfame naprei / sui stan inu leben pelati inu derfhati po bofhy uoli / Per tim tudi tofhi Bogu suie grehe / suio hudo naturo inu nefrezho / ga prossi vedan [E v b] pohleunu fa gnado inu fa odpufzhane tih grehou / In Sūma ta Verni / fe risfnizhnu pokori / fe preoberne / pusti od hudiga / inu fazhne dobru giati.

Htretimu ta Verni zhliouik / ima tudi to shego inu misfal / kadar ye sposnal inu preraital / de ye Bug timu grehu taku filnu souurash / de tudi tiga zhloukea / fa uolo tiga greha strafa steim vezhnim pogublenem / Na tu fazhne fdai misiliti / vpralhati inu ifkati / koku inu szhim bi on mogel / take hude rizhi / tiga greha inu ferda bofhyga / byti ledig inu prust / inu spet priti vto milost bofhyo / Satu ta Verni / nekar ne gre / Vrim / Vuah / na Gurre po Cerquah / oli vuan klofhter po odpulke / temuzh on fe le te zhifte risfnizhne befede bofhye / tiga suetiga Euā gelia derfhi / [E vj a] ti ifst fami veryame / inu po tei dei / fakai le ta fama befeda bofhy / kir ye od Buga / skusi te Angele / Ozhake / Preroke / skusi nega Synu Christusa / inu te logre / gouoriena / inu vto Biblio sepisana / ta ifta to prauo / dobro / mozhno / inu guifhno Arznyo / inu an dober Turiak / vsem ludem kafhe naprei / lkaterim

tehta, misli, govori ali dela, pred Bogom ni dobro in da v tem življenju ne more sam od sebe zadostiti Božjim zapovedim in njegovi volji. Pravilno tudi spozna in pride do tega, kaj je greh, kako močno ta nasprotuje Bogu in kako je Božja pravičnost vse od začetka sveta kaznovała ljudi zaradi greha. S telesno smrtjo je namreč kaznovała Adama in Evo skupaj z vsemi nami, ki smo Adamovi otroci in smo od njega podedovali greh. In če ne bomo verovali v Jezusa, bomo kaznovani z večno smrtjo. Bog je tudi z drugimi kaznimi pogosto pokazal svoj srd nad grehom: ko je dal potopiti ves svet, ko je z žveplom ter ognjem pogubil mesti Sódomo ter Gomóro in ko je Egipčane potopil v morju. Jude je zaradi njihove nevere in nepokorščine – čeprav so bili tedaj njegovo ljudstvo in cerkev – velikokrat kaznovał z ognjem, z mečem in s kačami. Del ljudstva je pozrla zembla (4 Mz 16,23–24; 21,4–9; 25,1–18), pozneje pa je vse ljudstvo prepustil poganom, da so ga strli. Enako še zdaj kaznuje svojo cerkev, kristjane, z marščim – na primer s Turki, s pomanjkanjem, s kugo, z nenavadnimi boleznimi, s pokvarjeno gosposko, družino in soseščino, s pokvarjenimi škofi, duhovniki, menihi in z drugo nesrečo. Bog dopušča, da vse to zadene ljudi zaradi njihovega greha.

Take velike Božje kazni gredo vernemu človeku do srca, zato se zelo boji grehov in Božje jeze. Iz takega dobrega strahu potem izhaja pravo spokorjenje: da prične vernik resnično obžalovati svoje grehe in jih sovražiti, jih nato opusti in se v celoti zaveže, da bo svoj stan in življenje vodil in urejal po Božji volji. Pri tem tudi izpove Bogu svoje grehe, svojo zlo naravo in nesrečo ter ga vedno ponijočno prosi za milost in odpuščanje grehov. In summa:⁹ kdor ima vero, se resnično spokori, se spreobrne, se odvrne od zla in začne delati dobro.

Tretjič, verni človek ima tudi to navado in mišljenje: ko spozna in preudari, da Bog tako silno sovraži greh, da zaradi greha tudi človeka kaznuje z večnim pogubljenjem, potem začne premišljevati, se vpraševati in iskati, kako in s čim bi bil lahko svoboden in prost takšnih zlih stvari, greha in Božje jeze, da bi spet lahko prišel v Božje usmiljenje. Zato vernik nikakor ne hodi po odpustke v Rim, v Aachen,¹⁰ v gorske cerkve ali v samostan, ampak se drži le pristne, resnične Božje besede v svetem evangeliju, vanjo veruje in se po njej ravna. Kajti sama Božja beseda, ki jo je Bog govoril po angelih, očakih, prerokih, po svojem Sinu Kristusu in apostolih ter je zapisana v Bibliji, kaže vsem ljudem pravo, dobro, močno in zanesljivo zdravilo in

^v Corr. nei.^{vi} Corr. strafa.⁹ Gl. op. 44.¹⁰ Aachen v Nemčiji je bilo tedaj pomembno romarsko mesto.

my premoremo ta Strup ta greh inu ferd bošhy / od nas pregnati inu perprauiti od sebe / To ifto Arznyo ye sam Gospud Bug / preden ye ta sueidt bill stuarill / sam perprauil / inu vsem ludem postaul naprei / inu sapouedal vsem ludem od te ieifti / kir bode to ifto Arznyo oli Turiak ieidl / timu ifstimu ne bode ta strup tiga greha / niflter skodel / Taka Arznya pag ye Iesus Christus Syn [E vj b] bošhy / kateriga ye ta ozha nebeski vti vezhnusti odlozhill / kanimu odreſhenu / offru inu plazhillu / fa uolo tih grehou vše zhloueske flahete / Inu tu ye ta vezhna stanouita uola boſhy / de kir bode vtiga Iesula Christusa ueroual / timu Bug hozhe / nega grehe odpufititi / inu sui ferd pruti nemu cillu polofhiti doli /.

Poleg tiga / my Verni kerfzheniki / imamo dobru famerkaiti / de aku mi hozhmo / na duſhi ſdrav / poftati pred Bugom / od naſnih grehou byti proſti / de ne vmerimo / taku ye nam potreba leifti tu tellu Iefuseuu / inu pyti nega kry / koker tu sam Iesus gar zheſtu gouori / Ioh. vj. kir prau / Sa riſnizo ſa riſnizo ief vom pouem / kir lei muie [E vij a] meſſu / inu pye muio kry ta ima ta vezhni leben / inu ief hozho nega obudit / na sodni dan / kir pag ne lei muiga meſſa / inu ne pye muie kry / ta ne bode imel tiga vezhniga lebna / koku ſe pag lei nega tellu / inu ſe pye nega kry / tu sam Iesus ifлага / de tu leifti inu pyti druſiga ne pomeni / temuzh verouati / de ye Iesus ta prau Syn boſhy / Sbugom od vezhnuſti ane zheſti / ane možhi / inu ane oblaſti / inu de ye Iesus ſuo Martro naſhe grehe platil / inu nas Verne ſmirill Ibugom / inu ye nam dobill ta vezhni leben / kir tu terdnu veryame / inu ſe cillu tar guifhnu na tu ſeuupa / ta lei tu tellu Iefuseuu / inu pye nega kry / od take duhouske [E vij b] ſpiſhe pouſod tu fuetu piſmu gouori: od te ſpiſhe / Sueti Iohannes Euangelist / ner vezh piſhe / inu gar ſaſtopnu gouori / de my vše dobrute Iefuseue / tu ye / odpuſhzhanie tih grehou inu nebeſhke dobrute / le ſkufi to Vero Viefuſa / bomo delefhni / Iesus prau / Ioh. iij. Taku ye Bug lubil ta sueidt / de ye ſuiga diniga Synu dall de an vſaketeri / kir bode vnegra verouall ne bode pogublen / temuzh bode imel ta vezhni leben / Bug nei poſlall ſuiga Synu na ta sueidt / de bi on imel ta sueidt verdamnat / temuzh de ta sueidt / ſkufi nega bode ohranen / kir vnegra veryame / ta ne bode verdamnan / kir pag ne [E vij a] veryame ta ye ſdai verdamnan / ſakai on ne veryame / vtu Ime tiga diniga Synu boſhyga.

Inu ty Verni vſi / imajo letu do-bru famerkati / de ta vera / ye tih kerfzhenikou / koker ana roka / oli Moſhna / oli ana druga posoda / ſkatero my Iefuseuu blagu / primemo oli vſamemo / inu na ſtar geſebi perprauimo / Iesus Christus / ta ye ta modroſt / prauiza inu ſuetuft boſhy inu ye naſhe odreſhituu oli plazhillu fa naſhe grehe / j. cor. j. Tu my vše / (de ſmo inu bomo / pred bugom modri / ſueti / prauizhni / inu de proſti tiga greha

dober terjak,¹¹ s katerim lahko preženemo in odženemo ſtrup, greh in Božji ſrd. Gospod Bog je, še preden je ustvaril svet, to zdravilo ſam pripravil in ga namenil vsem ljudem in jim zapovedal, naj ga jemljejo. Tistem, ki bo to zdravilo ali terjak jemal, ſtrup greha ne bo prav nič škodoval. Zdravilo pa je Jezus Kristus, Božji Sin, ki ga je nebeški Oče v večnosti določil za odreſenje, daritev in plačilo za grehe vſega človeškega rodu. In večna, stanovitna volja Boga je, da bo tistem, ki bo veroval v Jezusa Kristusa, odpustil njegove grehe in popolnoma opuſtil svojo jezo do njega.

Poleg tega se moramo verni kristjani dobro zavedati: če želimo na duši ozdraveti pred Bogom in biti osvobojeni svojih grehov, da ne umremo, moramo jesti Jezusovo telo in piti njegovo kri, kakor velikokrat govorí sam Jezus, ko pravi: »Resnično, resnično, povem vam, kdor je moje meso in pije mojo kri, ima večno življenje in jaz ga bom obudil na sodni dan; kdor pa ne je mojega mesa in ne pije moje krvi, ne bo imel večnega življenja« (Jn 6,53–54). In kako naj jemo njegovo telo in pijemo njegovo kri? Sam Jezus razlaga, da jesti in piti ne pomeni nič drugega kot verovati, da je Jezus pravi Božji Sin, od vekomaj ene slave, ene moči in ene oblasti z Bogom, in da je Jezus s svojo smrtjo poplačal naše grehe, nas vernike spravil z Bogom ter nam pridobil večno življenje. Kdor to trdno veruje, kdor se popolnoma ter z gotovostjo na to zanaša, ta je Jezusovo telo in pije njegovo kri. Sveti pismo povsod govorí o tej duhovni hrani: sveti Janez Evangelist največ piše prav o njej in zelo jasno pravi, da bomo deležni vſeh Jezusovih dobrot – namreč odpuščanja grehov in nebeške dobrote – le po veri in Jezusa. Jezus pravi: »Bog je tako ljubil svet, da je dal svojega edinega Sina, da nihče, ki veruje vanj, ne bo pogubljen, temveč bo imel večno življenje. Bog ni poslal svojega Sina na svet, da bi svet pogubil, temveč da bi ga po njem reſil; kdor veruje vanj, ne bo pogubljen; kdor pa ne veruje, je že zdaj pogubljen, ker ne veruje v ime edinega Božjega Sina« (Jn 3,16–18).

In vi verni se morajo dobro zavedati, da je krščanska vera kakor roka ali moſnja ali kaka druga posoda, s katero sprejmemmo ali vzamemo Jezusovo blago¹² in ga pridobimo zase.¹³ Jezus Kristus sam je Božja modroſt, pravičnost in svetost, naše odreſenje in plačilo za naše grehe (1 Kor 1,24.30). To, da smo in da bomo pred Bogom modri, sveti, pravični in svobodni od

¹¹ V srednjem veku in pozneje je bil terjak pogosto uporabljan zdravilo. Uporabljali so ga kot protistroj proti vrsti različnih bolezni. Pri Trubarju je terjak rabljen v pomenu ‚univerzalno zdravilo‘.

¹² Gl. op. 28.

¹³ Db. pridobimo za nas in k sebi.

bomo /) le skufi to Vero Vieſuſa dobimo / inu na nas tar gſebi perprauimo / Ieſuſ ta nas ſteim fuym blagum inu ſhnega ſuetuſto [E viij b] oblezhe / de naſ ozha nebeſhki / fa uolo Ieſuſa Chriſtuſa / vkaſteriga my veryamemo / fa brumne / modre / inu ſuete derſhi / naſ lubi / inu naſ ima / fa ſuie lube otro-ke.

Od le tiga ſtuka / de le ſkufi to Vero Vieſuſa / tiga hudiga ſtru-pa tih grehou / bomo proſti / inu ſdraui poſtanemo / Inu de tudi le ſkufi to Vero / Ieſuſeuiga vſiga blaga / tu ye / odpuſzhane tih grehou / miloſti inu prauize boſhye / ſuetuſti inu tiga vezhniga lebna bomo deleſhni / hožhmo vežh gouoriti / inu ſteim ſuetim piſmom ſpryžhati ſadoſti / ſakai tu ye vſakimu kerfžheniku ſylnu potreba veiditi inu dobru ima vſak faſtopiti.

Ieſuſ Chriſtuſ ta nam od tiga [F j a] gaſ ano lepo perglihi daie Ioh. iij. kir praui / koker ye ta Moiſes pouiſhall / to kazho vti puſhzau / glih taku more pouiſhan byti / ta Syn tiga zhloueka / de an vſaketeri / kir bode vne-ga veroual / ne bode pogublen / temuzh bode imel ta vezhni leben / ty ludie / kir fo ſa uolo nih grehou bili od hudiſ kahz vpizheni / na tu fo ſdai bolni poſtali / inu vmerli / ſubper tak ſtruſ inu to fmert / nim nei mogla obena Arznya pomagati / famuzh kateri ye / vto medeno obefheno kazho pogledal / ta ye ſdai / ſkufi ta pogled vto kazho / ſpet ſdrau poſtal / inu ye oſtal perſhiuoti^{vii} / Glih taku My / od naſhiga ſtrupa te duſhe tiga greha / te hude boleſni / inu te vezhne fmerti / ne moremo ſkufi obeno rezh [F j b] ſdraui byti / de ne vmeriemo / famuzh my veryamemo Vieſuſa Chriſtuſa.

Od tiga tudi / de le ſkufi to Vero Vieſuſa / brumni inu prauizhni ratamo pred Bugom / ſueti Paul vnega liſteh inu pridiſah pouſod prizhuie / kir taku gouori Ro. iij. Ta prauiza boſhye / ſkufi to Vero Vieſuſa Chriſtuſa / na vſe inu zhes vſe te / kir veryameio: Vežh praui / Ro. v. Nu my ſmo prauizhni poſtali / ſkufi to Vero / ſatu imamo myr Sbugom ſkufi Ieſuſa Chriſtuſa goſpudi naſhiga / ſkufi nega ſe ye nam tudi ſgudilu / de ſmo vto gnado perpalani / [F i j a] vkaſteri my ſdai ſtoymo / ij. Co. v. Goſpud Bug ye Ieſuſa / kir nei ſnal tiga greha / ye kaniu grehu (tu ye offru oli plazhillu^{viii} ſturill / de my bomo / vnim ta prauiza / kir uela pred Bugom / Acto. xiij. Vy moſhie inu bratje / tu vom bodi vdezeſhe / de ſe vom ſkufi Ieſuſa Chriſtuſa oſhanuie / tu odpuſhzane tih grehou / inu od vſiga tiga / kir nei ſte mogli / ſkufi te Moiſeue poſtaue oli ſapuudi brumni oli prauizhni pred Bugom poſtati / de an vſaketeri / kir Vieſuſa veryame / bode prauizhin / Sueti Hans Euangelift Ioh. xx. pra-ui / De ye Ieſuſ veliku vežh zaih-nuu ſturill / kir nei fo piſani vnega buquah / oli kar ye piſanu / tu ye piſanu / de my imamo verouati / de ye Ieſuſ ta praui Chriſtuſ [F i j b] ta Syn boſhy / inu de my taku veruyezh imamo imeti / ta vezhni leben ſkufi nega Ime. Glih taku praui

greha, dobimo in si pridobimo le po veri v Jezusa. Jezus sam naſ obleče v svoje blago in svetost, da bi naſ zaradi Njega, v katerega verujemo, nebeški Oče imel za pravične, modre in svete, naſ ljubil in naſ imel za svoje ljube otroke.

O tem, da bomo le po veri v Jezusa postali svobodni in zdravi od hudega ſtrupa grehov in le po veri tudi deležni vsega Jezusovega blaga – namreč odpuščanja grehov, Božjega usmiljenja in pravičnosti, svetosti in večnega življenja – želimo obſirneje govoriti in to v primernem obsegu izpričati s Svetim pismom, kajti nadvse potrebno je, da to vsak kristjan ve in dobro razume.

Jezus Kriſtus sam nam o tem pove zelo lepo priliko: »Kakor je Mojzes povzdignil kačo v puščavi, prav tako mora biti Sin človekov povzdignjen, da nihče, ki bo vanj veroval, ne bo pogubljen, temveč bo imel večno življenje« (Jn 3,14–16). Judje, ki so jih zaradi njihovih grehov pičile kače, so zboleli in umrli, ker nobeno zdravilo ni pomagalo proti takemu ſtrupu in smrti. Le če je kdo pogledal na obešeno bronasto kačo, je ob pogledu nanjo ozdravel in ostal pri življenju. Prav tako tudi naſ ne more od ſtrupa naše grešne duše, hude bolezni in večne smrti ozdraviti, da ne umremo, nič razen vere v Jezusa Kriſtusa.

O tem, da poſtanemo pobožni in pravični pred Bogom le po veri v Jezusa, povsod pričuje tudi sveti Pavel v svojih pismih in pridiſah, kjer govorit takole: »Božja pravičnost po veri v Jezusa Kriſtusa vsem in nad vse, ki verujejo« (Rim 3,22). Dalje pravi: »Postali smo pravični po veri, zato imamo mir z Bogom po Jezusu Kriſtusu, našem Gospodu; po njem se nam je tudi zgodilo, da smo pripeljani v milost, v kateri zdaj stojimo« (Rim 5,1–2). »Gospod Bog je Jezusa, ki ni poznal greha, naredil za greh (to je za daritev ali plačilo), da bomo v njem pravičnost, ki ima pred Bogom veljavo« (2 Kor 5,21). »Vi, možje in bratje, vedite, da se vam po Jezusu Kriſtusu oznanjuje odpuščanje grehov in vsega, za kar po Mojzesovi poſtavi niste mogli postati dobrí ali pravični pred Bogom, in da bo pravičen vsak, ki veruje v Jezusa« (Apd 13,38–39). Sveti Janez Evangelift pravi, da je Jezus storil še veliko več znamenj, ki niso napisana v njegovi knjigi, vendar kar je napisano, je napisano zato, da bi verovali, da je Jezus pravi Kriſtus, Božji Sin, in da bi s tem, ko verujemo vanj, imeli večno življenje po njegovem

^{vii} Corr. perſhiuoti.

^{viii} Manjka zaklepaj.

fueti Paul Ro. iiii. De nekar fa uolo famiga Abrahama nei pisanu / kir ye on fkuši to Vero prauizhin postal pred bugom / temuzh tudi fa naſho uolo / kir veryamemo / nam bode perſoienata prauiza.

In Šuma / na Iesuſa Christuſa famiga / koker na to prauo ſpiſho inu Arznyo naſhih duſh / kaſheio / Viſi ozhaki / Preroki / logri inu Suetniki / Inu vſe besede inu zaihni Iesufeni / Sakai le anu ſamu Ime / praui S. Peter Acto. iiii. ye nam danu od Buga pod nebom / vkaterim my moremo byti ohraneni / Actorum. x. tudi praui / De le [F iij a] Iesuſu viſi Preroki pryzho daio / de an vſaketeri / kir vnega veryame / bode priel ta odpufnik vſeh grehou / Tu tudi fueti Paul gouori. j. Thi. j. Letu ye ana guifhna beſeda inu vredna / de to gori vſamemo inu obimemo / de ye Iesuſ Christus na ſueidt priſhall / te grelhnike oſdrauiti / Ro. iiii. On ye vmerl fa naſhih grehou uolo / inu ye vſtal od ſmerte / fa naſhe prauize uole / Kadar ſmo viſi grelhni / inu oben nei mogel / ſuimi dellu brumen poſtati pred bugom / ſatu ſmo billi viſi poduerſheni ti verdamnaſti / oli Iesuſ fe ye zhes naſ ſmilil / inu ye priſhal knam na ta ſueidt / inu fe ye dall kanimu offru inu plazhillu na tim kryſhi / inu naſ ye ſpet odreſhil / ſuiuo Martro od grehou / od ſmerti / od hudizha inu [F iij b] pekla / taku ſmo Mi viſi / fkuſi nega rane ſdraui poſtali pred bugom Efai. liij.

Tiga ſdrauie te duſhe / oli odpufzhane tih grehou / inu te miloſti boſhye / ſo viſi Verni / od fazhetka tiga ſueidta / le per Iesuſu Christuſu iſkali Suero / inu ſo tu nefhli tar dobiли / Taku ye Adam tar Eua / kir ſta vtu Seime kir ima byti roieno od ane ſhene / verouala / ſta ſpet vto Mi-loſt boſhyo priſhla / Taku nega Syn Abel / inu nega brumni otroci tar vnuki / Taku Abraham / Ozhaki / Preroki / logri inu viſi Suetniki / Taku tudi ta haidouſku ſhena vtim vdanaſhnim Euangely / ta ye prou ſpoſnala / fkuſi to pridigo inu zaihne / Iesuſa Christuſa / timu ye terdnu verouala / de on lahku more / inu de on [F iij a] tudi hozhe / nee ſzheri pomagati / ftako Vero inu ſeuupanem gre htimu Christuſu / inu vti Veri ye oftala do konza / nei zbiuulala / inu fe nei puſtila ſuy fastopnosti (inu tudi ſamimu Iesuſu / ſhnega oſtro odguuorio) od take Vere inu ſeuupane odpelati oli odpehniti. Obtu ye ona / fa uole take dobre ſtanouite mozhne Vere / timu Iesuſu ſylnu dopala / de ye on to iſto pred vſem ljudmi hualil / Satu ye ona tudi per nim dobilla tu fa kar ga ye profilla / Glih taku tudi My / vſe tu kar nam ye Iesuſ oblubill / dobodemo per nim / per prauim zhafu / aku le veryamemo / inu zhokamo^{ix} do konza fuero inu ſterdnim ſeuupanem / My bomo guifhnu prieli fa uolo Iesuſa po le tim lebni ta vezhni. [F iij b]

Nu kadar vſhe / ta Verni zhlouk / is tih ſuetih Euā gelih / tako dobro / miloſtiuo uolo boſhyo pruti ſebi ſpoſna / vei / inu takim lepim tar dobrim oblubom inu troſhtom terdnu

^{ix} Corr. zhakamo.

imenu (Jn 20,30–31). Enako pravi sveti Pavel: to, da je Abraham postal pravičen pred Bogom po veri, ni bilo napisano le zanj, ampak tudi zaradi nas, ki verujemo, saj bo tudi nam prisojena takšna pravičnost (Rim 4,23–24).

In ſumma:¹⁴ vſi očaki, preroki, apostoli in ſvetniki in vſe Jezuſove besede in znamenja kažejo na Jezusa Kristusa samega kot na pravo hrano in zdravilo za naše duše. Od Boga nam je namreč dano, pravi sveti Peter (Apd 4,12), le eno ime pod nebom, v katerem smo lahko odreſeni. V Apostolskih delih (10,43) tudi pravi, da o Jezusu vſi preroki pričujejo, da bo vsak, ki veruje vanj, prejel odpuščanje vſeh grehov. O tem govori tudi sveti Pavel: »Ta beseda je zanesljiva in vredna, da jo sprejmemo in se je oklepamo: Jezus Kristus je prišel na svet, da bi ozdravil grešnike« (1 Tim 1,15). »On je umrl zaradi naših grehov in vſtal od smrti za našo pravičnost« (Rim 4,25). Čeprav smo vſi grešniki in nihče ni mogel poſtati pravičen pred Bogom s svojimi deli, tako da smo bili vſi podvrženi pogubi, se nas je Jezus usmilil in prišel k nam na svet in se žrtvoval na križu kot daritev in plačilo. S tem nas je s svojim trpljenjem odreſil grehov, smrti, hudiča in pekla, in tako smo po njegovih ranah vſi ozdraveli pred Bogom (Iz 53,5).

Od začetka sveta so vſi verni z vero iſkali zdravje duše, odpuščanje grehov in Božje usmiljenje le pri Jezusu Kristusu in to so našli ter dobiли. Tako je bilo pri Adamu in Evi, ki sta verovala v zarod, ki bo rojen iz žene, in se s tem vrnila v Božje usmiljenje. Tako je bilo pri Adamovem sinu Abelju in njegovih pravičnih otrocih in vnukih. Tako je bilo pri Abrahamu, očakih, prerokih, apostolih in vſeh svetih. Tako je bilo tudi pri poganski ženi v današnjem evangeliju,¹⁵ ki je pravilno spoznala Jezusa Kristusa iz njegovih besed in znamenj ter mu trdno verjela, da lahko zlahka pomaga njeni hčeri in ji tudi bo pomagal. S takšno vero in zaupanjem je ſla k njemu in je vztrajala v veri do konca; ni dvomila in ni puſtila, da bi jo njen razum (in tudi sam Jezus s svojim oſtrim odgovorom) speljal ali odvrnil od takšne vere in zaupanja. Zaradi takšne dobre, stanovitne, močne vere je zelo ugajala Jezusu, tako da jo je poхvalil pred vſemi ljudmi. Zato je od njega tudi dobiла, kar ga je proſila. Prav tako bomo tudi mi ob pravem času dobiли od Jezusa vſe, kar nam je obljudil, če le verujemo in to do konca pričakujemo v veri in trdnem zaupanju. Zaradi Jezusa bomo po tem življenju zagotovo prejeli večno življenje.

Verni človek torej iz evangeliјev že spozna dobro, usmiljeno Božjo voljo do njega, ve zanjo in trdno verjame takšnim lepim ter dobrim obljudbam in tolažbi

¹⁴ Gl. op. 44.

¹⁵ Tj. v Mt 15,21–28.

veryame / inu ne zbiuula nishter vſuim ferzei / De bug ozha nebeſhki / fa uolo ſuiga Synu Iefuſa Christuſa / ye nemu vſe nega grehe odpufil inu de ga ye ſturiſ ſebi lubiga brunniga tar fuetiga / inu de nemu hozhe dati ta vezhni leben / kratku de Bug hozhe byti naprej vſelei tiga Verniga an miloſtiui Bug inu ozha inu nega obarouati pred vſo nefrezho / Kir tu taku terdnu veryame / timu ye tudi guifhnu dan / ta dar fuetiga duha / Ro. v. Ta ifti / tiga Verniga ferze / miſal inu vſe giane premeni vſimu dobrumu [F v a] / inu ſturi vniſ ihſe pagano zheterto dobro ſhego inu miſal / de ſe on vſhe ſtuprou ſeuupa / inu cillu ſeneſe / pruti Gospudi Bogu / fa uolo Iefuſa Christuſa / vſiga dobriga / On ſe boga vezh ne boy / koker aniga ſerditiga Gospudi / temuzh ga lubi / koker ſuiga ſueiftiga miloſtiuiga ozheta / ſdai klyzhe na nega iſ pra-ue Vere / inu iſ cele lubefni / ne proſi vezh ſuetnikou de bi fan proſili / temuzh ferznu tar veselu / ſam ſtopi pred Buga / inu prauignemu / Abba Pater Ro. viii. (tu ye) Mui Atel / Mui lubi Ozha / pomagai / oli dai meni tu oli tu. rc. Sakai ta Verni zhlouk / ye vſuim ferzei / od fuetiga Duha / ſkuſi to beſedo boſhyo terdnu ſeguiſhan / de ye Bug nemu / fa uolo Iefuſa / vezh [F v b] in bule periatell / koker ye ta Verni ſam ſuim otrokom / oli nega telefni ozha / nemu / Tako veliko lubefan / ye ozha nebeſhki / pruti vſem flaht ludem ozhitu iſkaſall / kir ye ner tu vegſhe / bulſhe / inu lubefhniuſhe ſuie blagu / ſuiga diniga Synu dall vto ſmert / preden ye on hotel tiga zhloueka ſapuſtit / Obtu ta prauig Verni / nihdar ne zbiuula ne miloſti oli dobruti boſhy / ye ſeguiſhan vſuim ferzei inu vnega veiſti / de ye Bogu lub / inu ſa kar proſi / de nemu rad da / oli on tudi ſa drugu ne proſi / ſamuzh kar ye ſpodobnu / inu kar ye Bug vſuy beſedi dati oblubill.

Is taciga ſeuupana / inu prauig lubefni pruti bogu / kir gre iſ te Vere [F v a] inu prauiga ſpoſnana boſhyga / tudi prude zhes tiga Verniga / ta Peta dobra ſhega inu ana dobra miſal / De on ſdai fazhne / vſe ſapuuiidi inu poſtaue boſhye / prou lubiti / po teih tudi fazhne ſdai derfhati ſui Vero / ſui leben / inu ſui ſtan / On tudi dergazhi ne fluſhi Bogu / temuzh koker ta beſeda boſhy aſhe / inu kokerye ſam Bug oli Chrifetus ſapouedal inu poſtauil / On rad poſluſha boſhyo beſedo / veden klyzhe na Buga inu moli / rad od buga gouori inu od nega beſede / on druge ſuſeb ſuiu druſhino vuzhi / prou ſpoſnati Bogu / inu nemu fluſhiti / On ſui Vero ozhitu / kadar on bode vpralſhan / ſpoſna / ne hodi vezh gmalikouom falſh gmaſhom / inu gfaſlh boſhym fluſhbom / ſakai tu ye [F v b] tim Vernim od Buga / vti perui ſapuuiidi ſylnu prepouedanu / ſubper take falſh fluſhbe / ty Preroki inu Logri vpyo inu piſheio: Exod. xx. j cor. x. j. Ioh. v. j. Reg. xv. On ſe derfh hi prauig boſhy Cerqui / tu ye / hti Gmaini inu ludem / kir boſhyo beſedo imao / lubio / poſluſhaio / veryamo inu po tei deio / kir tudi daio inu iemlo / te Sacramente oli Suetine

ter v srcu ne dvomi, da mu je Bog, nebeški Oče, zaradi svojega Sina Jezusa Kristusa odpustil vse njegove grehe ter ga naredil sebi ljubega, pravičnega ter svetega in da mu hoče dati večno življenje. Skratka, veruje, da bo Bog vernemu vselej usmiljeni Bog in Oče in ga bo obvaroval pred vso nesrečo. Kdor to tako trdno veruje, mu je tudi zanesljivo dan dar Svetega Duha (Rim 5,5). Ta spremeni vernikovo srce, mišljenje in vsa dejanja k dobremu in vsadi vanj še četrto dobro navado in mišljenje, namreč da začne zaradi Jezusa Kristusa povsem zaupati v Gospoda Boga in se popolnoma zanašati nanj za vse dobro. Ne boji se več Boga kakor srditega gospodarja, ampak ga ljubi kot svojega zvestega, usmiljenega Očeta. Zdaj ga kliče iz prave vere in iz popolne ljubezni; ne prosi več svetnikov, da bi prosili zanj, temveč srčno ter veselo ſam ſtopi pred Boga in mu pravi: »Abba, Oče« (Rim 8,15), to je »Moj ati, moj ljubi oče, pomagaj mi,« ali: »Daj mi to ali ono« itd. Kajti Sveti Duh je vernika z Božjo besedo trdno prepričal, da mu je Bog zaradi Jezusa večji in boljši prijatelj, kakor je on sam svojim otrokom ali njegov telesni oče njemu. Tako veliko ljubezen je nebeški Oče jasno pokazal vsem ljudem, ko je svoje največje, najboljše in najljubše blago,¹⁶ namreč svojega edinega Sina, raje poslal v smrt, kakor da bi zapustil človeka. Zato pravi vernik nikoli ne dvomi v Božje usmiljenje ali dobroto; v svojem srcu in vesti je prepričan, da je Bogu ljub in da mu Bog rad da, za kar ga prosi. Vendar pa ne prosi za nič drugega razen za to, kar je primerno in kar je Bog obljudil v svoji besedi.

Iz takšnega zaupanja in prave ljubezni do Boga, ki izhaja iz vere in pravega spoznanja Boga, pridobi vernik tudi peto dobro navado in dobro mišljenje: Zdaj začne pravilno ljubiti vse Božje zapovedi in postave in se začne pri svoji veri, življenju in stanu ravnati po njih. Tudi drugače služi Bogu samo takо, kakor mu kaže Božja beseda in kakor je zapovedal oziroma postavil sam Bog oziroma Kristus. Rad poſluša Božjo besedo, vedno kliče k Bogu in moli, rad govori o Bogu in o njegovi besedi; uči druge – predvsem svojo družino – pravilno spoznati Boga in mu služiti. Javno priznava svojo vero, ko ga o njej sprašujejo. Ne hodi več k lažnim malikovalskim mašam in lažnim bogoslužjem, kajti vse to je Bog vernim strogo prepovedal v prvi zapovedi. Proti takšnim lažnim službam namreč vpijejo in pišejo preroki in apostoli: 2 Mz 20,3–5;22–23; 1 Kor 10,7;11,14; 1 Jn 5,21; 1 Sam 15,22–23. Drži se prave Božje Cerkve, namreč skupnosti in ljudi, ki imajo Božjo besedo, ki jo ljubijo, poſlušajo, vanjo verujejo in po njej živijo, ki tudi delijo in prejemajo

¹⁶ Gl. op. 28.

/ koker ye Iesus postauil / Potle ta Verni / is ferza lubi suiga blifhniga / fa uolo boshyo / nemu dei dobru sfhim on premore / Nikomer ne dei hudu / on se na vsim dershi / le po boshym inu logrouim vuki / inu dobiua sui kruh redle inu vsem ludem prefkode / pomaga prauim pridigariem / fluleriem / de ty bodo mogli tudi prou pridigouati [F vij a] / bosim serotom inu vduuam na strani stoy inu nim dobru suetue / obyflzhe te bolnike. potrošhta te flalostne sboshyo besedo / ptuye ludi rad erperguie / rad perstopi inu posodi bosim fo·sedom / rad podili sui kruh vfakim potrebnim zhluuekom / Inu kadar nemu Bug sa uolo te Vere / oli sa kake druge rizhi uolo / kako nadlugo da oli poſhle / ye on vti pohleuen inu uolan / rad terpi / inu se Bogu porozhi / na nega fucistu veden klyzhe inu proſſi / de ga vti ifkuſhnaui per prau Veri obderſhi / de ga ſturi mozhniga / inu de nemu ta krylh pomaga nesti / puſti melzhezh / de fe ta uola boſhya / na nim iſſide / ne iſhzhe per suetnikih / oli per zupernikih pomuzhi / famuzh per famim ozhetu nebeſhkimu / [F vij b] ſkuſi Iefusa Christuſa / Nakonzu^x tiga vſiga ta Verni / offra Bogu ſui ſhiuot inu ſuie tellu / Ro. xij. Tu kole inu mory / de te hude ſhele (hoffart / ſerd / nid / nezhiftost / gazigost / pianost / inu take glihe grehi) kir vtim hudim trupli naſhiga teleſa / prebiuao / nekar preuezh ne ifraſteio / oli fe vun ifspahneio / ſui ſhiuot vſeſei derſhi na vuſdi ga ne puſti vſuy uoli / temuzh ga goni de fe derſhati mora po boſhy besedi / Aku fe nemu pag is te ſhibkusti pergodi / de zhes nega uolo inu miſal / vkaſ velik greh pade / tiga ye nemu is ferza ſhall / ga ye fram pred Bugom inu ludmi / nega greua / inu fe ga ſdai ifuabi / Bogu toſhi to ſuio hudo iſkaſheno [F vijj a] naturo / proſſi ſa gnado inu ſa odpuſhzane tih grehou: On tudi vſeſei / inu dotle ye ſhiu ſpoſna de nemori vtim ſhiuoti cillu byti pres grehou / obtu on vſag dan proſſi Boga: koker vtim Ozhanashu ſtoy / Odpuſti nam naſhe dolge. rc.

Inu kar on kuli dobriga / pruti Bogu ſi ludem / po boſhy uoli / dei / taku vſeſei praui is ferza tu ye vſe premalu / leſt fem le an vnuzen hlapez Luce. xvij. On nekar ne fluſhi bogu de bi on hotel / ſuiemi dobrimi giani / nebeſa faſluſhit / oli kako vegſho zhaſt / zhes druge ludi dobiti per bugi / ſakai on vei / de tu vſe ima ſabſton od Buga ſa uolo Christuſa / Tu nebu inu ta vezhni leben / ye nemu ſam Iefus / ſuio [F vijj b] Martro faſluſhil / temuzh kar dobriga ſturi / tu dei Bogu na zhaſt inu na hualo / ta Verni dobru ſpoſna / is tih ſapuuiidh boſhih / inu is tih Iſlag Christuſeuſih. Mathe. v. inu is vuka ſuetiga Paula. Ro. vij. et. vijj. de my vtim ſhiuoti / ne premoremo popolnomu tih ſapuuiid boſhyh derſhati / koker ty Samoprauizheri inu hipocrite menio / inu fe hualio ſhnih dobrimi deilli / inu te iſte druſim prodaio. Obtu ta Verni vſeſei vpokuri inu vpohleuſhzini ſtoy

zakramente ali svete ſkrivnosti, kakor jih je poſtavil Jezus. Vernik po Božji volji iz srca ljubi svojega bližnjega in mu dela dobro, kolikor le more. Nikomur ne storí zlega, ſe glede vſega drži le Božjega in apostolskega nauka ter poſteno in brez škode za vse ljudi dobiva svoj kruh. Pomaga pravim pridigarjem in pripravnikom, da bodo tudi oni lahko pravilno oznanjevali, ſtoji ob strani revnim ſirotam in vdovam in jim modro ſvetuje, obiskuje bolnike, z Božjo besedo tolaži žalostne, gostoljuben je do tujcev, rad pomaga revnim ſosedom in jim posoja, rad deli svoj kruh z vsakomer, ki ga potrebuje. In kadar mu Bog zaradi takšne njegove vere ali zaradi kake druge reči dá ali poſlje kako nadlogo, je ponižen in voljan, rad potripi in ſe priporoča Bogu, vedno zvesto kliče k njemu in ga proſi, da bi ga v ſkuſnjav obdržal v pravi veri, ga naredil močnega in mu pomagal nositi križ. Molče sprejme, da ſe mu zgodi Božja volja. Ne iſče pomoči od ſvetnikov ali od čarovnikov, ampak samo od nebeškega Očeta po Jezusu Kristuſu. Povrh vſega tega verni človek daruje Bogu svoje življenje in svoje telo (glej Rim 12,1). V ta namen kolje in mori zle želje (napuh, jezo, zavist, nečiſtost, ſkopost, pijanost in podobne grehe), ki prebivajo v izprijenem mesu naſega telesa, da ne bi preveč zrasle ali prihajale na dan. Svoje življenje ima vſeſej na vajetih, ne prepuſča ga lastni volji, ampak ga priganja, da ſe ravna po Božji besedi. Če pa ſe mu iz ſibkosti zgodi, da kljub svoji volji in mišljenju pade v kak velik greh, mu je tega iz srca žal, ſram ga je pred Bogom in ljudmi. Kesa ſe, ſe odvrne od greha, pred Bogom izpoveduje ſvojo hudobno, popačeno naravo, ga proſi za milost in odpuščanje grehov. Poleg tega vſeſej in dokler je živ, ſpoznav, da v tem življenju ne more biti popolnomu brez grehov, zato vſak dan proſi Boga, kakor je v očenaſu: »Odpuſti nam naſhe dolge« itd.

In kar koli dobrega dela po Božji volji pred Bogom ali ljudmi, vſeſej iz srca reče: »To je vſe premalo. Jaz ſem le ničvreden hlapec« (Lk 17,10). Ne služi Bogu, da bi ſi s svojimi dobrimi dejanji priſlužil nebesa ali ſi pri Bogu pridobil večjo čaſt kakor drugi ljudje, ſaj ve, da ima od Boga zaradi Kristuſa vſe to zastonj – Jezus sam mu je priſlužil nebesa in večno življenje s svojim trpljenjem. Ampak kar storí dobriga, vſe dela Bogu na čaſt in hvalo. Iz Božjih zapovedi, Kristuſovih razlag (Mt 5) in Pavlovega nauka (Rim 7–8) vernik dobro ve, da ſe v tem življenju Božjih zapovedi ne moremo popolnomu držati, kakor menijo licemerci in hinavci, ki ſe hvalijo ſi svojimi dobrimi deli in z njimi trgujejo. Zato vernik vſeſej ſtoji pred Bogom v ſpokorjenosti in ponižnosti

^x Corr. Na konzu.

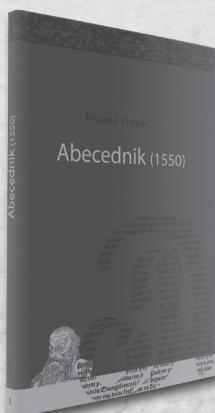
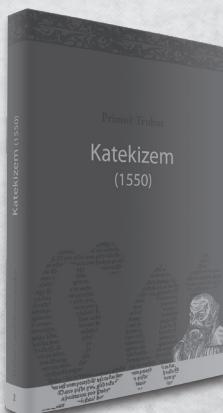
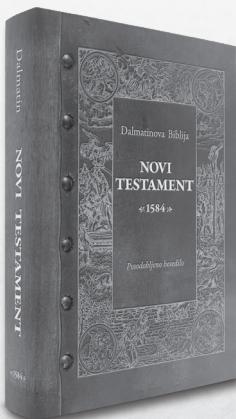
pred Bugom / on se fuio brumo oli dobrimi deilli / pred Bugom inu pred ludmi nifhter [G ja] ne offertue / Take dobre slege inu misli / sturi / ana praua kerfzhanska Vera / vtim zhloueku / inu ga cillu premeni / de is noriga moder rata / sturi is grefhniga aniga suetnika / kratku / is pekla ga postau vta nebefa / Tu vy fdai famerkate dobru / inu gledate / de tako Vero dobite od Buga / skusi tu poslughane te besede bofhye / inu skusi te vlagdane molytue / inu pelaite an poſhten leben / Tako Vero nam dai / ozha nebefhki / fa uolo fuiga lubiga Synu Iefusa Christusa / skusi suetiga duha / timu bodi vfa zhaft inu huala dana / imer tar vſelei / Amen.

Finis.

ter se s svojo pobožnostjo oziroma z dobrimi deli ne ponaša pred Bogom in ljudmi. Takšne dobre navade in mišljenje ustvari v človeku prava krščanska vera in ga popolnoma spremeni: iz nespametnega postane moder, iz grešnika naredi svetnika, skratka, iz pekla ga postavi v nebesa. To si zdaj dobro zapomnite in glejte, da s poslušanjem Božje besede in z vsakodnevno molitvijo od Boga dobite takšno vero; in živite pošteno življenje. Tako vero naj nam podari nebeški Oče zaradi svojega ljubega Sina Jezusa Kristusa po Svetem Duhu! Njemu bodi vsa čast in hvala na vake vekov. Amen.

Konec

Trubar in Dalmatin v sodobnem jeziku

ZDRUŽENJE
TRUBARJEV
FORUM